

กรรมกับการให้ผลของกรรมในวิถิตถารสูตร THE KAMMA AND RESULT OF KAMMA IN VITTHĀRASUTTA

พระครูสังฆกิจวิริยะ (ปราบศึก อุทัย) PhrakruSangkrakitviriya (Prabsuek Udayo)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: surachaihongtrakool@gmail.com

Article Received: July 07, 2024. Revised: August 30, 2024. Accepted: August 31, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากรรมและการให้ผลของกรรมในวิถิตถารสูตร ผลการศึกษาพบว่า กรรมคือการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา ความสำคัญของกรรมมี 4 ชนิด ที่สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าได้จำแนกกรรมไว้ในวิถิตถารสูตรซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์กับการให้ผลของกรรม คือ 1) กรรมดำ เป็นกรรมที่ไม่ดี เป็นความประพฤติชั่ว ผิดศีล ประกอบด้วยโลภะโทสะโมหะ ผู้ทำกรรมดำย่อมได้รับผลที่ไม่ดี 2) กรรมขาว เป็นกรรมดี คือประพฤติดี เช่น การรักษาศีล ไม่เบียดเบียน ผู้ทำกรรมขาวเป็นไปเพื่อความสุข เมื่อตายย่อมไปสู่สุคติ 3) กรรมทั้งดำทั้งขาว คือผู้ปฏิบัติทั้งดี และไม่ตีปะปนกัน 4) กรรมไม่ดำไม่ขาว เป็นกรรมที่เป็นไปเพื่อความสิ้นกรรม เป็นกรรมที่เป็นอริยะ เป็นเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา ผู้ศึกษามีความต้องการพ้นจากความทุกข์ ควรละเว้นกรรมดำ ทำกรรมขาว และละกรรมที่เกิดจากโลภะโทสะโมหะซึ่งเป็นพื้นฐานของการปฏิบัติรักษาศีล 5 นำไปสู่การปฏิบัติตนที่เรียกว่าเป็นกรรมที่ไม่ดำไม่ขาว เป็นแนวทางไปสู่การปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์เพื่อความสิ้นกรรมโดยการปฏิบัติตามอริยมรรคมีองค์ 8 ต่อไป

คำสำคัญ: กรรม; การให้ผลของกรรม; วิถิตถารสูตร

ABSTRACT

The purpose of this academic article was to study the karma and result of kamma in Vitthārasutta. Results of the study found that karma is an action that consists of intention. The importance of karma has 4 types that the Lord Buddha classified karma in Vitthārasutta, which shows the relationship with the results of karma: 1) Black karma is bad karma, bad behavior, violating the precepts, consisting of greed, anger, delusion. Those who do black karma will receive bad results. 2) White karma is good karma, which is good behavior, such as keeping the precepts, not causing harm. Those who do white karma lead to happiness. When they die, they will go to a good place. 3) Both black and white karma is those who practice both good and bad mixed together. 4) Neither black nor white karma is karma that leads to the end of karma. It is noble karma, the highest goal of Buddhism. Those who study and want to be free from suffering should avoid black karma, do white karma, and abandon karma that arises from greed, anger, delusion, which are the foundations of practicing the five Precepts, leading to the practice called neither black nor white karma. It is a guideline to practice for the end of suffering, for the end of karma by practicing the Noble Eightfold Path.

Keywords: Karma; Result of Kamma; Vitthārasutta

บทนำ

เมื่อกล่าวถึงคำสอนเรื่องกรรมนั้นถือว่าเป็นคำสอนที่พระผู้มีพระภาคทรงสอนไว้เป็นหลักคำสอนหนึ่งที่มีความสำคัญจนอาจจะกล่าวได้ว่า คำสอนเรื่องกรรมนั้นเป็นเสมือนหนึ่ง “แก่นคำสอนหลัก” ในพระไตรปิฎกอีกคำสอนหนึ่งก็ว่าได้ โดยพระพุทธรังคังทรงสอนเรื่องกรรมนี้ไว้ในพระไตรปิฎกอยู่เป็นจำนวนมากซึ่งคำสอนเรื่องกรรมนั้นได้มีการสอนกันมาแล้วในยุคนก่อนสมัยพุทธกาล แต่เป็นคำสอนที่สอนกันผิดๆ มาก่อน กล่าวคือสอนในสิ่งที่ขัดแย้งกับเรื่องกรรมตามหลักของพระพุทธศาสนาซึ่งเมื่อว่า โดยสรุปคำสอนดังกล่าวก็แบ่งได้เป็น 3 ประเภทหลัก (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต), 2542) ก็คือ 1) ลัทธิกรรมเก่า (ปุพเพกตวาท) คือสอนว่าทุกอย่างเกิดมาจากกรรมเก่า 2) ลัทธิพระพรหมลิขิต (อิศวรนิมิตวาท) ทุกอย่างเกิดมาจากอำนาจของเทพเจ้า 3) ลัทธิไร้เหตุไร้ปัจจัย (อเหตุวาท) ทุกอย่างเกิดมาโดยไม่มีเหตุมีปัจจัย (อง.ตึก. (ไทย) 20/501/222) นอกจากนั้นก็ยังมีหลักคำสอนอื่นๆ ในสมัยพุทธกาลหรือก่อนพุทธกาลที่สอนกันผิดๆ ไปจากหลักกรรมที่พระพุทธรังคังทรงค้นพบก็ได้แก่ ทิฎฐิ 62 บ้างกรรมของลัทธิครูทั้ง 6 บ้าง โดยทรงเปรียบเทียบทิฎฐิว่าเป็นทิฎฐิเป็นประจักษ์ได้แก่ ที่เกิดเป็นจุณน้ำหรือที่เกิดของเดิรณีย์ทั้งหลายเป็นที่อันสัตว์ทั้งหลายข้ามไป ลอยไป และเร่ร่อนไปด้วยการผุดขึ้นและตกลงไม่มีที่สิ้นสุด (อง.ตึก.อ. (ไทย) 2/62/231) โดยเมื่อประชาชนเชื่อตามหลักกรรมดังกล่าวก็จะมีกรรมไปแก้กรรมกันในหลากหลายวิธีการ เช่น อาบน้ำในแม่น้ำเพื่อล้างบาปบ้างอันมีแม่น้ำคงคา หรือไม่ก็แม่น้ำพหุกา (ม.ม. (ไทย) 12/79/68) เป็นต้น นอกจากนั้นก็ยังมีกรปฏิบัติบำเพ็ญตบะเพื่อกัดกันบาปด้วยตบะ (ที.ปา. (ไทย) 11/55/37) อันเป็นการชำระบาปหรือกรรมที่ตนมีอยู่ด้วย

ต่อมาเมื่อพระพุทธรังคังเจ้าตรัสรู้แล้วก็ทรงแสดงเรื่องกรรมในแนวทางแห่งธรรมที่ทรงตรัสรู้ภายใต้กรอบของกฎแห่งธรรมชาติก็คือ กฎอิทัปปัจจยตาบ้าง กฎแห่งธรรมเรียกว่าธรรมนิยามบ้าง โดยกรรมนั้นถือว่าเป็นหนึ่งในกฎธรรมชาติเรียกว่า “กรรมนิยาม” โดยทรงนำเอาคำสอนเรื่องกรรมนั้นมาสอน อธิบายจำแนกให้ผู้ฟังได้เข้าใจง่าย ๆ ตามแต่สติปัญญาของแต่ละบุคคลในรูปของคำสอนบ้าง นิทานบ้าง หรือสื่อการสอนอื่นๆ บ้าง โดยหลักคำสอนเรื่องกรรมในทางพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธรังคังทรงสอนว่า ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว ซึ่งก็เป็นหลักเดียวกับหลักกฎแห่งเหตุผลของปัจจุสมุปบาทที่ว่า เมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี (ส.นิ. (ไทย) 16/20/34-35) และทรงแสดงอานิสงค์แห่งกรรมว่า หากทำกรรมดีก็ได้ไปเกิดบนสวรรค์แต่หากทำกรรมชั่วก็จะได้ไปเกิดในนรกอบาย ทุกคติ เป็นต้นเพื่อให้ผู้คนได้รับรู้ว่าทำกรรมอย่างใดไว้ก็ย่อมได้รับผลแห่งกรรมนั้น อนึ่งสำหรับผู้ที่ยังมีกรรม กิเลส และวิบากก็ยังคงเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารวัฏโดยไม่มีจบสิ้น ส่วนผู้ที่ต้องการพ้นไปจากทุกข์อันเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุดในพระพุทธศาสนานั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงวิธีปฏิบัติ เรียกว่า การประพฤติพรหมจรรย์อันเป็นการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่ความสิ้นกรรม

เป็นที่ทราบกันว่าพระพุทธรังคังทรงแสดงเรื่อง กรรมไว้ในพระไตรปิฎกนั้นอยู่ในหลายพระสูตร และหนึ่งในนั้นก็คือ “วิถวารสูตร” ถือว่าเป็นพระสูตรหนึ่งที่ว่าด้วยการจำแนกกรรมออกเป็น 4 ประเภท คือ กรรมดำ กรรมขาว กรรมทั้งดำและขาว กรรมที่ไม่ดำไม่ขาว (อง.จตุกก. (ไทย) 21/234/348-350) โดยพระสูตรนี้ได้อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องกรรมเอาไว้ว่าสนใจมากในประเด็นที่กล่าวมานั้นว่า อะไรคือกรรมดำ กรรมขาว กรรมทั้งดำและขาว กรรมที่ไม่ดำไม่ขาว และกรรมเหล่านั้นมีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร แต่การอธิบายไว้อย่างนั้นก็ยังคงถือว่าเป็นประเด็นที่นำมาสู่ข้อสงสัยที่ว่าแนวการอธิบายเรื่องกรรมของพระสูตรนี้เหมือนหรือแตกต่างไปจากคำอธิบายที่ทรงได้อธิบายไว้ในพระสูตรอื่นๆ อย่างไร โดยในบทความนี้ก็มุ่งที่จะตอบคำถามในประเด็นดังกล่าวด้วยเช่นกัน

แนวคิดเรื่องกรรมกับการให้ผลของกรรมในคัมภีร์พระไตรปิฎก

อย่างไรก็ตามก่อนที่จะหันไปทำความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดของกรรมในวิถีดารสูตร สิ่งแรกที่จะต้องหันมาทำความเข้าใจก่อนก็คือ แนวคิดเรื่องกรรม การให้ผลของกรรมในคัมภีร์พระไตรปิฎกว่า หลักของคำสอนเรื่องกรรมกับการให้ผลของกรรมในพระไตรปิฎกนั้นได้อธิบายเรื่องกรรมเอาไว้ว่าอย่างไร โดยแก่นคำสอนเรื่องกรรมกับการให้ผลของกรรมที่ปรากฏโดยทั่วๆ ไปในพระไตรปิฎกนั้นก็มิได้ดังต่อไปนี้

1. คำสอนเรื่องกรรม สำหรับความหมายของคำว่า กรรม ในพระไตรปิฎกนั้น หมายถึง การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนาจะแสดงออกทางกายก็ตาม วาจาก็ตาม หรือใจคิดก็ตามจัดเป็นกรรมทั้งนั้น สมดังพระพุทธพจน์ที่ว่า “เจตนาหิ ภิกขเว กम्मิ วทามิ” (อง. ฉก. (บาลี) 22/63/395) แปลความว่า ภิกษุทั้งหลายเจตนาอันเองเราเรียกว่ากรรม บุคคลจงใจแล้วจึงกระทำ ด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยใจ (อง. ฉก. (ไทย) 22/63/577) ซึ่งพระพุทธศาสนาถือว่ามโนกรรมสำคัญที่สุดเพราะมโนกรรมเป็นจุดเริ่มต้น เป็นตัวกำหนดวิถีหรือชี้แนวทางให้ความคิด ความนิยม ความเชื่อ (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), 2542) ดังนั้น เมื่อกล่าวโดยสรุปคำว่ากรรมจึงหมายถึง การกระทำ ที่ประกอบด้วยเจตนาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ เจตนาดีก็จะเป็นกรรมดี เจตนาไม่ดี (คิดไม่ดี) แล้วกระทำลงไปก็เป็นกรรมที่ไม่ดี ดังนั้น การกระทำใดก็ตามที่ไร้เจตนาคือกระทำโดยไม่มีเจตนา เรียกว่าไม่เป็นกรรม ดังจะพบตัวอย่างการกระทำที่ไม่ประกอบด้วย เจตนาได้จากพระวินัยปิฎก คือ พระผู้มีพระภาคทรงมีข้อยกเว้นภิกษุไม่ต้องอาบัติ(อนาปัตติวาร) ถ้าภิกษุนั้นไม่จงใจ (วิ.ม. (ไทย) 1/179/150) “ทรงแสดงอาบัติตติกรรมที่เป็นอภัยกถาคือ “ภิกษุไม่รู้ ไม่เข้าใจ ไม่จงใจ ไม่ฝ่าฝืนล่วงละเมิดอาบัติใดนี้เรียกว่า อาบัติตติกรรมเป็นอภัยกถา” (วิ.จ. (ไทย) 6/222/340-341) การไม่จงใจนี้ไม่เป็นไปตามกฎแห่งกรรม โดยประเภทของกรรม จำแนกตามธรรมหรือมูลเหตุอกุศลมูลสูตร (อง.ติก. (ไทย) 20/70/275-279) แบ่งไว้เป็น 2 อย่างคือ 1) อกุศลกรรม ได้แก่กรรมที่เป็นอกุศล มีมูลเหตุคืออกุศลมูลอันได้แก่ โลภะ โทสะ โมหะ 2) กุศลกรรม ได้แก่ กรรมที่เป็นกุศล มีมูลเหตุคือกุศลมูล อันได้แก่ อโลภะ อโทสะ อโมหะ

นอกจากนั้น กรรม เมื่อจำแนกตามทวารก็สามารถแบ่งได้เป็น 3 คือ 1) กายกรรม การกระทำด้วยกาย หรือการกระทำทางกาย 1) วจีกรรม การกระทำด้วยวาจา หรือการกระทำทางวาจา 3) มโนกรรม การกระทำด้วยใจ หรือการกระทำทางใจ (ม.ม. (ไทย) 13/57/54) ซึ่งกรรมทั้ง 3 ประการ ถือว่าการกระทำกรรมทางใจสำคัญที่สุด ดังปรากฏในพระพุทธพจน์ว่า “บรรดากรรมทั้ง 3 ประการที่จำแนกแยกเป็นอย่างนี้เราบัญญัติมโนกรรมว่ามีโทษมากกว่า ในการทำกรรมชั่ว ในการประพฤติกกรรมชั่ว มีโทษกายกรรมหรือวจีกรรม” (ม.ม. (ไทย) 13/57/57)

เหตุที่กล่าววามโนกรรมสำคัญที่สุดก็เพราะมโนกรรมนั้นมีความสัมพันธ์กับทิวฏฐิ เนื่องจากว่ามนุษย์เรานี้คิดก่อนแล้วจึงเริ่มทำทั้งทางกายและวาจา ซึ่งคำวามโนกรรมหมายรวมถึงความเชื่อ ทิวฏฐิ แนวคิดค่านิยมของมนุษย์ ซึ่งหากจะกล่าวเฉพาะทิวฏฐินั้นจะพบว่าทิวฏฐิเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมต่างๆ ไปของมนุษย์เราก็คือ ถ้าเรามีความคิดที่ดี ความสำนึกหรือมโนกรรมดี ก็เรียกได้ว่า เราเป็นผู้ที่มีสัมมาทิวฏฐิ เมื่อมีสัมมาทิวฏฐิการดำเนินชีวิตเราก็เป็นไปในทางที่ดีที่เป็นกุศล ถ้าเรามีความคิดที่ไม่ดีหรือมโนกรรมชั่วอันจัดเป็นมิจฉาทิวฏฐิ การดำเนินชีวิตของเราก็จะเป็นไปในทางที่ไม่ดีหรือทางที่เป็นอกุศล ดังนี้พระพุทธองค์ได้ตรัสเอาไว้ว่า “เราไม่เห็น ธรรมอันมีอย่างหนึ่งที่มีโทษมากเหมือนมิจฉาทิวฏฐินี้ โทษทั้งหลายมีมิจฉาทิวฏฐิเป็นอย่างไร” (อง.เอกก. (ไทย) 20/310/41)

จากพระพุทธพจน์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า พระพุทธองค์ทรงเน้นย้ำให้ความสำคัญว่า มโนกรรมหรือความคิดหรือว่าทิวฏฐิความเชื่อค่านิยมของเรานั้นมีความสำคัญมากที่สุดเพราะมีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการคิดที่จะนำไปสู่การลงมือปฏิบัติดังที่ได้กล่าวมาเป็นเบื้องต้นว่า เมื่อมีความเห็นเช่นใดแล้วก็ย่อม

นำไปสู่การกระทำเช่นนั้น ดังปรากฏในพระพุทธรพจน์ว่า “ธรรมทั้งหลาย มีใจเป็นหัวหน้า มีใจเป็นใหญ่ สำเร็จด้วยใจ ถ้าคนมีใจชั่ว ก็จะพูดชั่วหรือ ทำชั่วตามไปด้วย” (ขุ.ธ. (ไทย) 25/1/23) ซึ่งความเห็นเรื่องความเชื่อของคนเราที่ได้ปลงใจเชื่ออย่างใดอย่างหนึ่งแล้วย่อมมีลักษณะสำคัญอยู่ 2 ประการก็คือ คือ 1) มิจฉาทิฎฐิ ความเห็นหรือความเชื่อที่ผิด และ 2) สัมมาทิฎฐิ ความเห็นเรื่องความเชื่อที่ถูก โดยที่ความเห็นหรือความเชื่อทั้ง 2 ประการนั้นพระพุทธรพจน์ได้ทรงตรัสไว้แล้วโดยเฉพาะในส่วนของสัมมาทิฎฐิในอภินนทสูตรว่า “สัมมาทิฎฐิ คือ ความเห็นว่า ทานที่ให้แล้วมีผล ยัญที่บูชาแล้วมีผล การเช่นสรวงที่เช่นสรวง แล้วมีผล ผลวิบากแห่งกรรมที่ ทำดีและทำชั่วมี โลกนี้มี โลกหน้ามีมารดาบิดามีคุณ บิดามีคุณ สัตว์ที่ เป็นโอปปาติกะมี สมณพราหมณ์ผู้ประพฤติ ปฏิบัติชอบทำให้แจ้งโลกนี้และโลกหน้าด้วยปัญญา อันยิ่งเองแล้วสอนผู้อื่นให้รู้แจ้งก็มีอยู่ในโลก” (ม.ม. (ไทย) 13/94/97)

โดยผู้ที่เป็นสัมมาทิฎฐิบุคคลนั้นย่อมถือว่าเป็นผู้ที่มีความเป็นบัณฑิต คือเห็นตรงตามความเป็นจริง คือเห็นว่ากรรมที่ทำดีแล้วย่อมมีผล ดังปรากฏในพระพุทธรพจน์ว่า “บัณฑิตทั้งหลายผู้มีปกติเห็นปฏิจจสมุปปาท มีความรู้ความเข้าใจในกรรมและผลของกรรม ย่อมพิจารณาเห็นกรรม ตามความเป็นจริงอย่างนี้สัตว์โลกย่อม เป็นไปตามกรรม หมูสัตว์เป็นไปตามกรรม สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นเครื่องผูกพัน” (ม.ม. (ไทย) 13/460/582) “เรามีกรรมเป็นของตน เป็นผู้รับผลของกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย เราทำกรรมใดไว้จะเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่วก็ตามย่อมเป็นผู้รับผลของกรรมนั้น” (อง.ปญจก (ไทย) 22/57/100)

นอกจากนั้น ผู้ที่เป็นสัมมาทิฎฐิบุคคลนั้นย่อมเป็นผู้ที่ประกอบไปด้วยศรัทธาหรือความเชื่อ ในสิ่งที่ ควรเชื่อ ความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุผล ความมั่นใจในความจริงความดีสิ่งดีงามและในการทำความดีไม่ลู่ไหล ตื่นตุมไปตามลักษณะอาการภายนอกกล่าวคือมีความเชื่อหรือความศรัทธาใน 4 ประการนี้คือ 1) กัมมศรัทธา เชื่อกรรม 2) วิปากศรัทธา เชื่อผลของกรรม 3) กัมมัสสกตาสรัทธา เชื่อว่าสัตว์เรามีกรรมเป็นของตน 4) ตถาคต โพธิศรัทธา เชื่อในปัญญาตรัสรู้ของพระตถาคต (ม.ม. (ไทย) 13/463/584) ส่วนบุคคลผู้ที่มีความเห็นที่ไม่ตรง ตามสัมมาทิฎฐินั้นจัดว่าเป็นมิจฉาทิฎฐิบุคคลคือผู้ที่เป็นข้าศึกของพระอริยะ หมายถึง ไม่สามารถที่จะเป็นพระ อริยะในพระพุทธศาสนา

ดังนั้น จากการที่ได้กล่าวมาทั้งหมดจึงจะเห็นได้ว่า การเป็นสัมมาทิฎฐิบุคคลนั้นย่อมมีผลต่อความ เชื่อในเรื่องกรรมมากเนื่องมาจากว่าเมื่อบุคคลเป็นคนที่คิดถูกต้องตรงตามธรรมแล้วก็ย่อมจะมีความเชื่อตรงตาม หลักของกรรมว่า ทำดีย่อมได้รับผลดี ทำความชั่วย่อมได้รับผลชั่ว กรรมดี หรือกรรมชั่วย่อมมีผลต่อการที่กรรม นั้นจะนำความสุขหรือความทุกข์มาสู่ตนเอง

2. การให้ผลของกรรมในคัมภีร์พระไตรปิฎก สำหรับการให้ผลของกรรม หรือเรียกว่าวิบากแห่ง กรรมพระพุทธรพจน์เจ้าตรัสยืนยันการให้ผลของกรรมมาในลักษณะเป็นพินิยามว่า “หว่านพืชเช่นใดได้ผลเช่นนั้น (ผู้ทำดี ได้ดี ผู้ทำชั่ว ได้ชั่ว)” (ส.ส. (ไทย) 15/265/364) หมายถึงความดีหรือความชั่ว ตลอดจนสภาพความเป็นอยู่ของมนุษย์นั้นขึ้นอยู่กับการกระทำของมนุษย์ จากการเกี่ยวเนื่องของกรรมและการให้ผลของกรรมนี้ นับเป็นกระแสต่อเนื่องมาจากการกระทำของบุคคลที่ยังมีกิเลสตัดมهادังพุทธดำรัสว่า “ตัณหายังคนให้เกิด จิตของคนนั้นย่อมวิ่งพล่าน สัตว์เวียนว่ายไปสู่สงสารกรรมเป็นที่พำนักของสัตว์นั้น” หมายถึง บุคคลที่ยังกิเลส ตัดมهادในดวงจิตอยู่ก็ย่อมตกอยู่ใต้อำนาจการให้ผลของกรรมนั้น สำหรับการให้ผลด้วยการส่งไปเกิดในสุคติหรือ ทุกคติ นอกจากนั้นยังทรงแสดงไว้ในนิพนธ์สูตรว่า การให้ผลของกรรมนั้น (วิบากแห่งกรรม) มี 3 ประการ คือ 1) กรรมที่พึงเสวยในปัจจุบัน 2) กรรมที่พึงเสวยในอภิปภัตไป 3) กรรมที่พึงเสวยในอภิปภตต่อๆ ไปแสดง ความดับแห่งกรรม (กรรมเล็ก ให้ผล) คือ เพราะผัสสะดับ กรรมจึงดับ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งกรรม ได้แก่

อริยมรรคมีองค์ 8 (อง.ฉก. (ไทย) 22/63/577) ซึ่งการให้ผลของกรรม 3 ประการ และความดับแห่งกรรมที่กล่าวมานี้เกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กันกับประเภทของกรรมที่มานิเวตการสูตรหรือไม่ ถ้าเกี่ยวข้องกันเกี่ยวข้องอย่างไร ผู้เขียนจักได้นำเสนอไว้ในบทวิเคราะห์

นอกจากการให้ผลของกรรมและความดับกรรม 3 ประการแรกที่ได้แสดงไปแล้วนั้น พระอรธกถาจารย์ (ขุ.ป.อ. (ไทย) 2/234-235/272-275) ท่านได้อธิบายการให้ผลของกรรมที่มีในกัมมกถา ขุททกนิกาย ปฏิสัมภิตามรรค ให้เข้าใจง่ายขึ้น คือจำแนกการให้ผลของกรรมตามหน้าที่ ได้แก่ ชนกรรม กรรมแต่ให้เกิด หรือกรรมที่เป็นตัวนำไปเกิด อุปัตถัมภกรรม กรรมสนับสนุนคือเข้าสนับสนุนหรือซ้ำเติมต่อจาก ชนกรรม อุปปีฬกรรม กรรมบีบคั้น คือเข้ามาบีบคั้นผลแห่งชนกรรมและอุปัตถัมภกรรมนั้นให้แปรเปลี่ยนทุเลาเบาบางหรือสิ้นเข้า อุปฆาตกรรม กรรมตัดรอน คือกรรมแรงฝ่ายตรงข้ามที่เข้าตัด รอนการให้ผลของกรรม 2 อย่างนั้นให้ขาดหรือหยุดไปทีเดียว จำแนกตามลำดับความแรงในการให้ผล ได้แก่ ครุกรรม กรรมหนักให้ผลก่อน พหุกรรม หรือ อาจิณณกรรม กรรมทำมากให้ผล รองลงมา อาสันนกรรม กรรมจวนเจียนหรือกรรมใกล้ตาย ถ้าไม่มี 2 ข้อก่อนก็จะให้ผลก่อน กตตการกรรม หรือกตตาวาปนกรรม กรรมสักว่าทำ คือเจตนาอ่อน หรือมีใช้เจตนาอย่างนั้นให้ผลต่อเมื่อไม่มีกรรมอื่นให้ผล

การให้ผลของกรรมในพระพุทธศาสนาแสดงไว้โดยพิสดาร มีตัวอย่างที่มานิเวตการปิฎกมากมาย ซึ่งผลของกรรมทั้งหลายที่แสดงไว้ในพระไตรปิฎกสรุปได้ก็คือ ทำดีย่อมได้รับผลดี แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าทำชั่วก็ต้องได้รับผลชั่ว ผู้ใดทำกรรมไว้ก็จะเป็นเจ้าของกรรมเป็นทายาทแห่งกรรม ดังมีพระพุทธพจน์ว่า “เรามีกรรมเป็นของตน เป็นผู้รับผลของกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย เราทำกรรมใดไว้จะเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่วก็ตามย่อมเป็นผู้รับผลของกรรมนั้น” พิจารณาเห็นดังนั้นว่า ไม่ใช่เราคนเดียวเท่านั้นที่มีกรรมเป็นของตนเป็นผู้รับผลของกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย เราทำกรรมใดไว้ จะเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่วก็ตาม ย่อมเป็นผู้รับผลของกรรมนั้น แท้จริงสัตว์ทั้งปวงที่มีการมา การไป การจุติ การอุบัติ ล้วนมีกรรมเป็นของตน เป็นผู้รับผลของกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรม เป็นที่พึ่งอาศัย ทำกรรมใดไว้ จะเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่วก็ตามย่อมเป็นผู้รับผลของกรรมนั้น (อง.ปญจก. (ไทย) 22/57/99-103) “อุปกิเลสที่เป็นเหตุให้มัวหมอง ไม่สง่า ไม่ผ่องใส เป็นที่รู้กันว่าไม่บริสุทธิ์ มีอริยธรรม ถูกความมืดปกคลุม เป็นทาสแห่งตัณหา ถูกตัณหาชักนำ ให้อัตภาพหยาบเจริญเติบโตย่อมยินดีการเกิดใหม่” (อง.จตุกก. (ไทย) 21/50/82)

นอกจากนั้นยังมีพระพุทธพจน์อีกหลายพระสูตรที่ทรงแสดงไว้ว่า ตัณหาเป็นเหตุเกิดในไปเกิดในภพใหม่ เช่น สัจจวิภังคสูตรทรงตรัสว่า “ตัณหาเป็นเหตุเกิดในภพใหม่ สหครตด้วยความกำหนดยินดีเป็นเหตุ เพลิดเพลินในอารมณ์นั้นๆ คือ กามตัณหา ภวตัณหา และวิภวตัณหา นี้เรียกว่า ทุกขสมุทยอริยสังข” (ม.อ. (ไทย) 14/374/421) หรือทรงแสดงผลของกรรมเกี่ยวกับการมีสัมมาทิฐิมาในมหากัมมวิภังคสูตร (ม.อ. (ไทย) 14/303/366-367) โดยพิสดารคือ “บุคคลใดเป็นผู้มีสัมมาทิฐิ ลักทรัพย์ ฯลฯ เป็นมิจฉาทิฐิในโลกนี้ หลังจากตายแล้วจึงไปเกิด ในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก ...เพราะบาปกรรมที่เขาทำไว้ในชาติก่อน ให้ผลเป็นทุกข์ บาปกรรม ที่เขาทำไว้ในภายหลังให้ผลเป็นทุกข์ หรือ ในเวลาจะตาย เขามีมิจฉาทิฐิที่ให้อริยธรรมยึดมั่นไว้ แต่การที่บุคคลเป็นผู้มีสัมมาทิฐิ ลักทรัพย์ ฯลฯ เป็นมิจฉาทิฐิในโลกนี้เขาย่อมเสวยวิบาก แห่งกรรมนั้นในชาตินี้บ้าง ในชาติหน้าบ้าง ในชาติต่อๆ ไปบ้าง บุคคลใดเป็นผู้มีสัมมาทิฐิ ลักทรัพย์ ฯลฯ เป็นมิจฉาทิฐิในโลกนี้ หลังจากตายแล้วจึงไปเกิด ในสุคติโลกสวรรค์ ...เพราะกรรมดีที่เขาทำไว้ในชาติก่อนให้ผลเป็นสุข กรรมดีที่เขาทำไว้ใน ภายหลังให้ผลเป็นสุข หรือในเวลาจะตาย เขามีสัมมาทิฐิที่ให้อริยธรรมยึดมั่นไว้ แต่การที่บุคคลเป็นผู้

มักฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ฯลฯ เป็นมิจฉาปฏิภูมิจนในโลกนี้ เขาย่อมเสวยวิบากแห่งกรรมนั้นในชาตินี้ บ้าง ในชาติหน้า บ้าง ในชาติต่อๆ ไปบ้าง”

แม้ว่าบางคนเคยทำกรรมที่ไม่ดีไว้มาก เมื่อได้พบกับพระพุทธเจ้าแล้วก็ได้ปฏิบัติตามคำแนะนำของพระพุทธเจ้าก็ยังสามารถประพาศิทธกรรมที่สุกสุกที่สุดแห่งทุกข์ ตัวอย่าง เช่น ท่านองคุลิมาลเป็นต้น เนื่องจากเขาเป็นผู้ประมาทแล้วภายหลังมีความไม่ประมาทย่อมทำกรรมที่ดีได้ดังปรากฏในพระพุทธพจน์ที่ว่า “คนที่ประมาทมาก่อน ต่อมาภายหลัง ไม่ประมาทเขาย่อมทำโลกนี้ให้สว่างไสวได้ประดุจ ดวงจันทร์ที่พ้นจากเมฆฉะนั้น คนที่ทำบาปกรรมแล้วปิดไว้ได้ด้วยกุศล ย่อมจะทำโลกนี้ให้สว่าง ไสวได้ประดุจดวงจันทร์ที่พ้นจากเมฆฉะนั้น เช่นเดียวกันแล ภิกษุที่ยังหนุ่มแน่น ขวนขวายอยู่ในพระพุทธศาสนาย่อมทำโลกนี้ให้สว่างไสวได้ ประดุจดวงจันทร์ที่พ้นแล้วจากเมฆ ฉะนั้น” (ม.ม. (ไทย) 13/352/430)

จากหลักฐานดังกล่าวมานี้ บุคคลได้สั่งสมกรรมอย่างใดไว้ ก็ย่อมได้รับผลกรรมที่ตนสั่งสมนั้น เมื่อกระแสนแห่งกรรมนำไปสู่สภาพอย่างใดย่อมได้รับสภาพอย่างนั้น เพราะผลของกรรมย่อมเป็นไปตามเงื่อนไขแห่งเหตุปัจจัย ดังนั้น พระพุทธศาสนาจึงสอนให้สั่งสมแต่กรรมดีเพื่อจะเป็นวิถีทางสู่ความสิ้นกรรม สมดังพระพุทธพจน์ที่ว่า “ถ้าท่านทั้งหลายกลัวต่อความทุกข์ ถ้าความทุกข์ไม่เป็นที่รักของท่านทั้งหลายแล้วไซ้ร ท่านทั้งหลายอย่าได้ ทำบาปกรรม ทั้งในที่แจ้งหรือในที่ลับ ถ้าท่านจักทำหรือทำอยู่ซึ่งบาปกรรมไซ้ร ท่านทั้งหลาย แม้จะหนีไปก็ไม่พ้นไปจากความทุกข์ได้เลย” (ขุ.อ. (ไทย) 14/25/115-130)

สาระสำคัญของวิถีดารสูตร

สำหรับวิถีดารสูตรนั้นถือว่าเป็นพระสูตรที่ว่าด้วยกรรมและวิบากแห่งกรรมโดยพิสดารคือทรง แสดงกรรมและวิบากแห่งกรรม (อง.จตุกก (ไทย) 21/233/346-348) โดยทรงจำแนกกรรมเอาไว้เป็นประเภทต่างๆ ได้ 4 ประเภท ได้แก่

1. กรรมดำ มีวิบากดำ คือ บุคคลบางคนในโลกนี้ปรุ่แต่งกายสังขาร ที่มีความเบียดเบียน ปรุ่แต่ง วจีสังขาร ที่มีความเบียดเบียน และปรุ่แต่งมโนสังขาร ที่มีความเบียดเบียน เขาครั้นปรุ่แต่งแล้วยอมเข้าถึง โลกที่มีความเบียดเบียน ผัสสะที่มีความเบียดเบียนย่อมถูกต้องบุคคลผู้เข้าถึงโลกที่มีความเบียดเบียนนั้น เขาถูกผัสสะที่มีความเบียดเบียนกระทบเขาย่อมเสวยเวทนาที่มีความเบียดเบียนเป็นทุกข์โดยส่วนเดียวเหมือน พวกสัตว์นรก นี้เรียกว่า กรรมดำมีวิบากดำ

2. กรรมขาวมีวิบากขาว คือ บุคคลบางคนในโลกนี้ปรุ่แต่งกายสังขารที่ไม่มีความเบียดเบียนปรุ่ แต่งวจีสังขารที่ไม่มีความเบียดเบียนและปรุ่แต่งมโนสังขารที่ไม่มีความเบียดเบียน เขาครั้นปรุ่แต่งแล้วยอม เข้าถึงโลกที่ไม่มีความเบียดเบียน ผัสสะที่ไม่มีความเบียดเบียนย่อมถูกต้อง บุคคลผู้เข้าถึงโลกที่ไม่มีความ เบียดเบียนนั้น เขาถูกผัสสะที่ไม่มีความเบียดเบียนกระทบเขาย่อมเสวยเวทนาที่ไม่มีความเบียดเบียน เป็นสุข โดยส่วนเดียวเหมือนพวกเทวดาชั้นสุภภินหะ นี้เรียกว่า กรรมขาวมีวิบากขาว

3. กรรมทั้งดำและขาวมีวิบากทั้งดำและขาว มีวิบากทั้งดำและขาว หมายถึงกรรมมีวิบากทั้งเป็น สุขและเป็นทุกข์คือบุคคลบางคนในโลกนี้ปรุ่แต่งกายสังขารที่มีความเบียดเบียนบ้าง ไม่มีความเบียดเบียนบ้าง ปรุ่แต่งวจีสังขารที่มีความเบียดเบียนบ้าง ไม่มีความเบียดเบียนบ้าง และปรุ่แต่งมโนสังขารที่มีความ เบียดเบียนบ้าง ไม่มีความเบียดเบียนบ้าง เขาครั้นปรุ่แต่งแล้วยอม เข้าถึงโลกที่มีความเบียดเบียนบ้าง ไม่มีความเบียดเบียนบ้าง ผัสสะที่มีความเบียดเบียนบ้าง ไม่มีความเบียดเบียนบ้าง ย่อมถูกต้องบุคคลผู้เข้าถึง โลกที่มีความเบียดเบียนบ้าง ไม่มีความเบียดเบียนบ้าง เขาถูกผัสสะที่มีความเบียดเบียนบ้าง ไม่มีความ เบียดเบียนบ้างกระทบเขาย่อม เสวยเวทนาที่มีความเบียดเบียนบ้าง ไม่มีความเบียดเบียนบ้าง มีสุขและทุกข์

ระคนกันเหมือน มนุษย์ เทวดาบางพวก และวินิปาติกะ บางพวกนี้เรียกว่า กรรมทั้งดำและขาวมีวิบากทั้งดำและขาว

4. กรรมทั้งไม่ดำและไม่ขาว มีวิบากทั้งไม่ดำและไม่ขาว เป็นไปเพื่อความสิ้นกรรม ได้แก่ เจตนาเพื่อละกรรมทั้งกรรมดำมีวิบากดำ กรรมขาวมีวิบากขาว และกรรมทั้งดำทั้งขาว มีวิบาก ทั้งดำทั้งขาว (ในที่นี้หมายถึง มรรคญาณ ญาณ ในอริยมรรค คือ ความหยั่งรู้ที่สำเร็จภาวะ อริยบุคคล 4 ประการ คือ โสดาปัตติมรรค สกทาคามิมรรค อนาคามิมรรค และอรหัตตมรรค ซึ่งเป็นเหตุทำให้หมดกรรม มีวิบากทั้งไม่ดำและไม่ขาวในที่นี้หมายถึงไม่ไหว้วิบากทั้ง 2 อย่าง)

นอกจากนี้ปรากฏเนื้อความพระพุทธพจน์ที่มีความหมายตรงกันกับวิถิตถุสตรที่ผู้เขียนนำมาแสดงนี้มีในพระไตรปิฎกหลายพระสูตร เช่น สังคหิตสูตร หมวดกรรม 4 (ที.ปา. (ไทย) 11/312/291) กุกกุรวทิกสูตร (ม.ม. (ไทย) 13/81/79) สังขิตตสูตร (อง.จตก (ไทย) 21/232/345) โสณกายนสูตร (อง.จตก (ไทย) 21/234/349) ปฐมสิกขาปทสูตร (อง.จตก (ไทย) 21/235/351) ทุตติยสิกขาปทสูตร (อง.จตก (ไทย) 21/236/351-352) อริยมัคคสูตร (อง.จตก (ไทย) 21/237/353) โพชฌังคสูตร (อง.จตก (ไทย) 21/238/354) แต่ละพระสูตร แสดงในสถานที่ที่แตกต่างกัน แสดงกับบุคคลที่ต่างกัน มีเนื้อหาสาระเดียวกัน

สำหรับรายละเอียดของกรรมในวิถิตถุสตรนั้นมีคำอธิบายไว้ดังนี้คือ

1. กรรมดำมีวิบากดำ หมายถึง อกุศลกรรมบถ 10 มีผลนำสัตว์ให้เกิดในอบายทางเสียมมี 4 ประการ คือ นรก กำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน แตนเปรต อสุรกาย อสูร เปรียบเสมือนบุคคลมี มิฉฉาภิกษุเช่น มีเจตนาคิดชั่ว ทำชั่ว ประพฤติผิดศีล ซึ่งมีตัวอย่างของการทำกรรมดำมีวิบากดำ เช่น บุคคลผู้ทุศีล ย่อมได้รับวิบากคือผลที่ไม่ดีทั้ง ในปัจจุบันและในภพต่อไป คือ ผู้ทุศีล มีศีลวิบัติในโลกนี้ ย่อมถึงความเสื่อมโภคทรัพย์เป็นอันมาก ซึ่งมีความประมาทเป็นเหตุ กิตติศัพท์อันชั่วของบุคคลผู้ทุศีล มีศีลวิบัตีย่อมกระฉ่อนไป บุคคลผู้ทุศีล มีศีลวิบัติจะเข้าไปยังบริษัทใดๆ จะเป็นชัตติยบริษัท พราหมณบริษัท คหบดีบริษัท สมณบริษัท ย่อมไม่แก้อ้วล้า ก่อเงินเข้าไป ผู้ทุศีล มีศีลวิบัติ ย่อมหลงลืมสติตาย ผู้ทุศีล มีศีลวิบัติ หลังจากตาย แล้วไปเกิดในอบาย ทุกติวินิปาต นรก นี้เป็นโทษแห่งศีลวิบัติของบุคคลผู้ทุศีล

2. กรรมขาวมีวิบากขาวในที่นี้หมายถึงกุศลกรรมบถ 10 ประการ ตรงข้ามกับอกุศลกรรมบถมีวิบากขาว มีสุขเป็นผล นำสัตว์ให้เกิดในสวรรค์เปรียบเสมือนบุคคลมีสัมมาภิกษุ เช่น ทำบุญ ให้ทาน รักษาศีล เป็นไปเพื่ออุปถัมภ์ถึง อุปธิ 4 อย่าง คือ ขันธ กิเลส อภิสังขาร และกามคุณ ดูรายละเอียดในมหาจัตตาริสกสูตร (ม.อ. (ไทย) 14/136/175) เช่น บุคคลผู้มีศีลย่อมได้รับวิบากคือผลที่ไม่ดีทั้งในปัจจุบันและในภพต่อไป คือ ผู้มีศีลสมบูรณ์ด้วยศีลในโลกนี้ ย่อมมีโภคทรัพย์เป็นอันมากซึ่งมีความไม่ประมาทเป็นเหตุ กิตติศัพท์อันงามของบุคคลผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยศีลย่อมขจรไป ผู้มีศีลสมบูรณ์ด้วยศีลจะเข้าไปยังบริษัทใดๆ จะเป็นชัตติยบริษัท พราหมณบริษัท คหบดีบริษัท สมณบริษัท ย่อมแก้อ้วล้า ไม่ก่อกองเงิน เข้าไป ผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยศีล ย่อมไม่หลงลืมสติตาย “หมู่มสัตว์ที่ประกอบกายทุจริต วิจิทุจริต และมโนทุจริต กล่าวร้ายพระอริยะ มีความเห็นผิด และชักชวนผู้อื่นให้ทำกรรมตามความเห็นผิด พวกเขาหลังจากตายแล้วจะไปบังเกิดในอบายทุกติวินิปาต นรก แต่หมู่มสัตว์ที่ประกอบกายสุจริต วิจิสุจริต และมโนสุจริต ไม่กล่าวร้ายพระอริยะ มีความเห็นชอบ และชักชวนผู้อื่นให้ทำกรรมตามความเห็นชอบ พวกเขาหลังจากตายแล้วจะไปบังเกิดในสุคติโลกสวรรค์” (ส.นิ. (ไทย) 16/70/146-147)

3. กรรมไม่ดำไม่ขาว เปรียบเสมือนการมีสัมมาภิกษุที่เป็นอริยะเป็นชั้นโลกุตระ (ม.อ. (ไทย) 14/136/175) ผู้ที่ปฏิบัติตามอริยมรรคมีองค์ 8 เพื่อความเบาบางของกรรมและความสิ้นกรรม การปฏิบัติเพื่อการลดกรรมตามหลักในพระพุทธศาสนา คือหยุดการทำชั่วที่เคยทำ เช่น การทุจริต ฉ้อโกงที่เคยทำ ละเว้นการ

ทำชั่วทั้งปวง เบื้องต้นคือเจตนารักษาศีล 5 ไม่ให้ต่างพร้อย ไม่คิดเบียดเบียน ไม่คิดอยากได้ของผู้อื่น ไม่คิดพยายาบทผู้อื่น มีความเห็นเป็นสัมมาทิฐิที่เป็นอาสวะ ตลอดจนถึงขั้นมีสัมมาทิฐิที่เป็นอริยะแล้วปฏิบัติตามอริยมรรคมีองค์ 8 วิธีนี้เป็นการปฏิบัติเพื่อทำให้กรรมเบาบางลง ปฏิบัติกรรมไม่ด่าไม่ขวาให้มีความก้าวหน้าไปตามลำดับขั้นคือ พระโสดาบัน สกทาคามี อนาคามี และพระอรหันต์

วิเคราะห์แนวคิดเรื่องกรรมกับการให้ผลของกรรมในวิถิตถารสูตร

จากการกล่าวถึงสาระธรรมที่สำคัญของวิถิตถารสูตร แสดงไว้ชัดเจนว่า สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม ผู้ทำ กรรมไว้ ย่อมต้องรับผลของกรรมนั้น ทำกรรมชว (กรรมดี) ย่อมได้รับผลดี ทำกรรมดำ (กรรมชั่ว) ย่อมได้รับผลที่ไม่ดี และนอกจากนี้ยังแสดงถึงการกระทำกรรมที่ไม่ด่าไม่ขวาเพื่อความสิ้นกรรมซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา

บุคคลจำนวนมากที่นับถือพระพุทธศาสนาเพียงเปลือกนอก ไม่ได้ศึกษาแก่นคำสอนของพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เขาเหล่านั้นเข้าใจว่า การทำความดีเช่น ให้ทาน รักษาศีล เพื่อให้ได้รับ ผลดีในปัจจุบัน เป็นการเสริมสร้างความสงบสุขในปัจจุบัน และหลังจากที่ตายไปแล้วจะได้ไปสู่สุคติ โลกสวรรค์อย่างนี้ เรียกว่าเข้าใจไม่ถึงแก่นของพระพุทธศาสนา การจะเข้าถึงแก่นของพระพุทธศาสนา นั้นจะต้องเข้าใจ เข้าถึงการปฏิบัติกรรมที่ไม่ด่าไม่ขวา คือ ปฏิบัติเพื่อความสิ้นกรรม โดยบุคคลแม้เคยมีกรรมดำทำกรรมด่ามา มาก เช่น ท่านพระองคฺลิมาล เคยฆ่าคน (ทำกรรมดำ) มากมาย เมื่อหยุดทำกรรมดำแล้วปฏิบัติเพื่อความสิ้นกรรม คือ กรรมไม่ด่าไม่ขวา กรรมเป็นไปเพื่อความสิ้นกรรม ต่อมาองคฺลิมาลก็สำเร็จเป็นพระอรหันต์

กรรมไม่ด่าไม่ขวานี้เกี่ยวข้องกับสัมมาทิฐิที่เป็นอริยะ เป็นขั้นโลกุตตระ อันเป็นทางเดินสู่ความเป็นอริยะบุคคล ทางปฏิบัติให้ถึงความสิ้นไปของกรรมคือเข้าถึงพระนิพพาน ผู้ที่จะมีสัมมาทิฐิที่เป็นอริยะได้นั้นต้องเริ่มต้นจากเป็นผู้ที่มีสัมมาทิฐิขั้นพื้นฐาน 10 ประการ เรียกว่าสัมมาทิฐิที่เป็นอาสวะคือเชื่อว่า “ทานที่ให้แล้วมีผล ยัญที่บูชาแล้วมีผล การเช่นสรวงก็มีผล ผลวิบากแห่งกรรมที่ทำดีทำชั่วมี โลกนี้มี โลกหน้ามี มารดามีคุณ บิดามีคุณ โอบปาตีกสัตว์มีอยู่ สมณพราหมณ์ผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ ทำให้แจ้งโลกนี้และโลกหน้า ด้วยปัญญาอันยิ่งเองแล้วสอนผู้อื่นให้รู้แจ้ง ก็มีอยู่ใน โลก” (ม.จ. (ไทย) 14/136/176) ผู้ศึกษาจะพบว่า ผู้ที่มีสัมมาทิฐินั้นจะต้องเชื่อเรื่องกรรมคือ เชื่อว่า ผลวิบากแห่งกรรมดีกรรมชั่วมี หากไม่เชื่อเรื่องกรรม หรือไม่เชื่อใดเรื่องหนึ่งใน 10 ข้อที่กล่าวมานี้ก็ถือว่าพลาดที่จะเป็นผู้มีสัมมาทิฐิ พลาดที่จะเป็นผู้มีสัมมาทิฐิที่เป็นอริยะ

จากการกล่าวมาทั้งหมดจะพบว่าเรื่องกรรมในวิถิตถารสูตรนั้นสามารถแสดงในตารางสรุปประเภทของกรรมเกี่ยวข้องกับประเภทของทิฐิ การปฏิบัติ และผลของกรรม ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปประเภทของกรรมเกี่ยวข้องกับประเภทของทิวฐิ การปฏิบัติ และผลของกรรม

| ประเภทของกรรม | ประเภทของทิวฐิ | การปฏิบัติ | ผลของกรรม |
|-------------------|---|--|--|
| กรรมดำ | มิจฉาทิวฐิ (ไม่เชื่อเรื่องกรรม) | เบียดเบียนสัตว์ ไม่รักษาศีล 5 | เป็นทุกข์ เมื่อตายไปเกิดในทุคติภูมิ |
| กรรมขาว | สัมมาทิวฐิที่เป็นโลกิยะ (เชื่อเรื่องกรรม) | ไม่เบียดเบียนสัตว์ รักษาศีล 5 | เป็นสุข เมื่อตายไปเกิดในสุคติภูมิ |
| กรรม ทั้งดำและขาว | มีทั้งมิจฉาทิวฐิและสัมมาทิวฐิ | บางครั้งเบียดเบียน บางคราวไม่เบียดเบียน ศีล 5 ไม่บริบูรณ์ | ทั้งทุกข์และสุข เมื่อตายไปเกิดทั้งทุคติและสุคติภูมิ |
| กรรมไม่ดำไม่ขาว | สัมมาทิวฐิที่เป็นโลกุตตระ | ศีล 5 บริบูรณ์ เจตนาละเว้นทั้งกรรมดำ กรรมขาว ปฏิบัติตาม อริยมรรคมีองค์ 8 | ได้เป็นอริยบุคคล เมื่อตายไปเกิดในสุคติ และเข้าถึงพระนิพพาน ก้าวพ้นไปจากทุกข์ |

การที่บุคคลเชื่อเรื่องกรรมดีกรรมชั่วมีผล คือ ผู้มีสัมมาทิวฐิขั้นเบื้องต้นเขาจะละเว้นกรรมดำ ทำกรรมขาว ละกรรมที่เกิดจากโลภะ โทสะ โมหะ อันเป็นพื้นฐานของการปฏิบัติรักษาศีล 5 นำไปสู่การมีเจตนาปฏิบัติตนที่เรียกว่าเป็นกรรมที่ไม่ดำไม่ขาว เป็นผู้ที่มีสัมมาทิวฐิที่เป็นโลกุตตระเป็นอริยะที่ไม่มีอาสวะ เป็นองค์แห่งมรรค “คือ ปัญญา ปัญญาธิริย ปัญญาพละ ฌมมวิจยสัมโพชฌงค์ สัมมาทิวฐิองค์แห่งมรรคของภิกษุผู้มีจิตไกลจากข้าศึก มีจิตหาอาสวะมิได้ เพียบพร้อมด้วยอริยมรรค เจริญอริยมรรคอยู่ นี่เป็นสัมมาทิวฐิอันเป็นอริยะ ที่ไม่มีอาสวะ เป็นโลกุตตระ เป็นองค์แห่งมรรค” (ม.อ. (ไทย) 14/136/176) องค์แห่งมรรคทั้งหลายก็คืออริยมรรคมีองค์ 8

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2560) แสดงความเห็นเกี่ยวกับวิถิตการสูตรไว้ว่า คนทั่วไป และแม้แต่ชาวพุทธส่วนมากมักสนใจกันแต่เรื่องกรรม 3 อย่างแรก และมองข้ามกรรมข้อที่ 4 นี้ไปเสีย ทั้งๆ ที่กรรมข้อสุดท้ายนี้เป็นหลักการสำคัญของพระพุทธศาสนา และเป็นข้อปฏิบัติที่ นำไปสู่จุดหมายที่แท้จริงของพุทธธรรม กรรมดำ และกรรมขาว หรือกรรมดีกรรมชั่วโดยทั่วไปนั้นแสดงออกเป็นการกระทำในรูปแบบต่างๆ มากมาย ซึ่งประมวลลงได้ในขอบเขตของหลักที่เรียกว่า อกุศลกรรมบถ 10 และกุศลกรรมบถ 10 เช่น การทำลายชีวิต การละเมิดกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ความประพฤติผิดทางเพศ การพูดชั่วหรือทำร้ายกันด้วยวาจา เป็นต้น และการทำความดีในทางตรงกันข้าม กรรมเหล่านี้เป็นเหตุให้ผู้กระทำประสบผลดีและผลร้ายต่างๆ เป็นเครื่องปรุงแต่งชีวิตพร้อมทั้งวิถีทางดำเนินของชีวิตนั้นทำให้เขาทำกรรมดีและกรรมชั่วอื่นๆ ต่อไปอีกยังต้องหมุนเวียนอยู่ในสังสารวัฏ ส่วนกรรมประเภทที่ 4 นี้ มีลักษณะการให้ผลในทางตรงข้าม คือเป็นกรรมที่ไม่ทำให้ เกิดกรรมสิ่งสมต่อๆ ไป แต่เป็นกรรมที่ทำแล้วกลับทำให้สิ้นกรรม ทำให้หมดกรรม นำไปสู่ความดับกรรม หรือนำมาซึ่งความดับกรรม พูดง่ายๆ ว่าเป็นกรรมที่ทำแล้ว ไม่ทำให้เกิดมีกรรม กรรมที่ทำให้สิ้นกรรม หรือกรรมที่สร้างภาวะปลอดกรรมนี้ ได้แก่ การปฏิบัติตามหลักการที่นำไปสู่จุดหมายสูงสุดของพุทธธรรม ถ้ามองที่หลักอริยสัจ 4 ก็ได้แก่ ข้อที่ 4 ของอริยสัจนั้น คือ มรรคมีองค์ 8 ซึ่งอาจจะจัดรูปใหม่เป็นข้อปฏิบัติที่เรียกชื่ออย่างอื่น เช่น โพชฌงค์ 7 หรือไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นต้น ก็ได้ สอดคล้องกับที่ชัยวัฒน์ สุรวิชัย (2564) ได้เขียนบทความว่า คนไทยมีจิตใจงดงาม ชอบทำบุญ เป็นเรื่องที่รับรู้กันโดยทั่วไปทั้ง

สำหรับคนไทยและชาวต่างชาติ หากมีพระแท้คนจริงบอกว่า คนไทยทำบุญไม่เป็นทำไม่ถูกต้องจะเกิดอาการ
ขุนเคืองไม่น้อย ทั้งที่มีส่วนจริง ความคิดของคนไทยเกี่ยวกับการทำบุญ เช่น การจะได้บุญมากต้องบริจาคเงิน
มากให้กับวัดดัง พระมีสมณศักดิ์สูง เจ้าภาพคนใหญ่คนโตต้องทำบุญกับพระและวัดเท่านั้น เพราะได้บุญตรง
และได้บำรุงพระพุทธศาสนาไปด้วยทำบุญมาก เมื่อตายไปแล้วจะได้ขึ้นสวรรค์ชั้นสูง ชั้นเทพ ชั้นพรหม

จากการวิเคราะห์จากข้อมูลข้างต้นของเป็นการสะท้อนให้เห็นว่า พุทธศาสนิกชนจำนวนมากยังติด
อยู่กับการปฏิบัติเพื่อให้ได้บุญเพื่อไปเกิดในสวรรค์ การที่มีความคิดดังกล่าวถือเป็นการทำกรรมขาวยังไม่ใช่
เป้าหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา การรักษาศีลทำความดีเจตนาถ้วนบพทั้งปวงเพื่อนำไปสู่การเจริญสติมี
สมาธิและเกิดปัญญา สันติเสถียรทนทาน นำไปสู่ความสิ้นกรรม เรียกได้ว่าเป็นผู้ที่เข้าใจอริยสัจ 4 ปฏิบัติตาม
อริยมรรคมีองค์ 8 จนถึงความสิ้นทุกข์นี้คือเป้าหมายของพระพุทธศาสนา

บทสรุป

ผู้เขียนแสดงให้เห็นความหมายของกรรมคือการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนาความสำคัญของ
กรรม 4 ชนิด ที่พระผู้มีพระภาคทรงจำแนกไว้ในวิถถการสูตร ตลอดจนถึงความสัมพันธ์กับการให้ผลของกรรม
นั้นๆ คือ 1) กรรมดำ เป็นกรรมที่ไม่ดี คือ การประพฤติชั่ว ประพฤติผิดศีล ประกอบไปด้วยโลภะ โทสะ โมหะ
ผู้ที่ทำกรรมดำย่อมได้รับผลที่ไม่ดี 2) กรรมขาว เป็นกรรมดี คือ ประพฤติดีเช่นการรักษาศีล ไม่เบียดเบียน
ผู้ที่ทำกรรมขาว นี้เป็นไปเพื่อความสุข เมื่อเขาตายไปย่อมไปสู่สุคติ 3) กรรมทั้งดำทั้งขาว คือ ผู้ที่ปฏิบัติทั้งดี
และไม่ดีปะปนกัน 4) กรรมไม่ดำไม่ขาว เป็นกรรมที่เป็นไปเพื่อความสิ้นกรรม เป็นกรรมที่เป็นอริยะอันเป็น
เป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา ดังนั้น การให้ผลของกรรมเป็นไปตามหลักเหตุปัจจัย คือ ทำกรรมดี (กรรม
ขาว) ย่อมได้ผลดี ทำกรรมไม่ดี (กรรมดำ) ย่อมได้รับผลที่ไม่ดี ผู้ที่เชื่อเรื่องกรรมคือผู้มีสัมมาทิฐิอันเป็น
พื้นฐานสำคัญในการนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อความสิ้นกรรม การรู้จักกรรมทั้ง 4 ประเภทนี้มีคุณประโยชน์ต่อผู้ที่
ศึกษา คือ เมื่อได้รู้จักกรรมแต่ละ ประเภทคืออย่างไร ปฏิบัติแล้วจะได้ผลอย่างไร ผู้ที่ศึกษาหากมีความต้องการ
พ้นไปจากทุกข์ควรละเว้นกรรมดำ ทำกรรมขาว ละกรรมที่เกิดจากโลภะ โทสะ โมหะ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการ
ปฏิบัติรักษาศีล 5 นำไปสู่การปฏิบัติตนที่เรียกว่าเป็นกรรมที่ไม่ดำไม่ขาว เป็นแนวทางไปสู่การปฏิบัติเพื่อความ
พ้นทุกข์ เพื่อความสิ้นกรรม โดยการปฏิบัติตามอริยมรรคมีองค์ 8 ผู้เขียนสรุปผลการศึกษาครั้งนี้ดังในภาพที่ 1



ภาพที่ 1 กรรมกับการให้ผลของกรรมในวิถถการสูตร

เอกสารอ้างอิง

- ชัยวัฒน์ สุรวิชัย. (2564). หัวใจของการทำบุญเพื่อประโยชน์สูงสุด. แหล่งที่มา.
<https://siamrath.co.th/n/23438> สืบค้นเมื่อ 6 ส.ค. 2564
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2542). **กรรม นรก สวรรค์สำหรับคนรุ่นใหม่**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2553). **มนิโรธปุรณี ภาค 2 อรรถกถาภาษาไทย พระสุตตันตปิฎก**,
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2559). **ปฏิสัมพันธ์มรรค ภาค 2 อรรถกถาภาษาไทย พระสุตตันตปิฎก**.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2559). **สมังควลิลาสินีมหาวรรคอรรถกถา อรรถกถาภาษาไทย พระสุตตันตปิฎก**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต). (2560). **พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย**. พิมพ์ครั้งที่ 48.
กรุงเทพมหานคร: ผลิตีเอ็ม.